

Dagverzorging Şefkat

Mario de Keijzer
Deniz Özkanli

Leerproduct Zorghuis Şefkat

1-12-2010

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding	3
a. Voorgeschiedenis	3
b. Probleem	3
c. Doel	4
2. Dagverzorging Şefkat	5
a. Werkwijze	5
b. Verschil	5
c. Locatie	6
d. Vervoer	6
e. Doelgroep	6
3. Terugblik	8
a. Communicatie	8
b. Werving	8
c. Ruimte	9
d. CIZ	10
4. Leerpunten	11
5. Ervaringen	12

1. Inleiding

Dagverzorging voor allochtone ouderen is iets wat niet meer nieuw is in Nederland, verschillende organisaties zijn er mee bezig. Tot nu toe zagen we dit aanbod vooral in de grotere steden met grotere concentraties allochtonen. Sinds mei 2009 wordt het ook aangeboden aan Turkse en Marokkaanse vrouwen in de regio 's-Hertogenbosch door de Zorggroep Elde. Deze notitie geeft een weergave van de verschillende factoren die van belang zijn bij de opstart van een dergelijk aanbod.

a. Voorgeschiedenis

Tijdens de voorbereiding voor het realiseren van een zorghuis voor Turkse en Marokkaanse ouderen, Zorghuis Şefkat, zijn er diverse bezoeken afgelegd binnen de Turkse en Marokkaanse gemeenschap. Daarnaast hebben diverse groepen een bezoek gebracht aan Woon-zorgcentrum Nieuw Beekvlief, een verzorgings- en verpleeghuis voor mensen komende vanuit huidige en of voormalige Nederlandse overzeese gebieden.

Tijdens deze bezoeken kwamen er vanuit de Turkse en Marokkaanse gemeenschap signalen dat er een grote behoefte is aan een verzorging en begeleiding voor Turkse en Marokkaanse ouderen. Deze ouderen maakten echter geen gebruik van het aanbod van de reguliere dagverzorging, omdat ze niet bekend waren met het fenomeen en omdat deze meestal niet aansluit op de specifieke behoeften die zij hebben. Nu zijn er in Noord Brabant al enkele dagverzorgingsprojecten gestart voor allochtone ouderen (Tilburg en Breda) maar in

's-Hertogenbosch gebeurde op dit terrein helemaal niets.

b. Probleem

Turkse en Marokkaanse ouderen komen uit een cultuur, waarin de zorg voor ouderen op de schouders van de kinderen rust. Met name (schoon-)dochters zetten zich volledig in om deze ouderen te ondersteunen. Deze zorgopvatting past niet goed meer bij het leven in Nederland en bij hetgeen hun kinderen, druk met het opbouwen van hun bestaan in Nederland, nog kunnen bieden. Aangezien het bestaande reguliere aanbod van dagverzorging en dagbegeleiding te weinig aansluit op de behoeften van deze ouderen, zouden ze zich bij gebruikmaking van het reguliere aanbod een buitenstaander voelen. Met name omdat er geen halal maaltijden voorhanden zijn, de gebedsruimten ontbreken, er moeilijk gecommuniceerd kan worden met anderen vanwege het niet (voldoende) beheersen van de Nederlandse taal, de activiteiten niet aansluiten bij hun belevingswereld en omdat behoeftes niet worden herkend etc. De Turkse en Marokkaanse ouderen willen daarom ook geen gebruik maken van de reguliere dagverzorgingsactiviteiten. De zorgbehoefte dreigt zo tussen de wal en het schip te vallen en de naaste familie staat voor diverse dilemma's met betrekking tot tijden en mogelijkheden.

c. *Doel*

Een dagverzorging die specifiek gericht is op bovengenoemde doelgroepen kan enigszins de verlichting bieden die dringend nodig is. Het is goed als de vraag om zorg en begeleiding zo kan worden opgelost, dat de Turkse en Marokkaanse ouderen zich (h)erkend voelen in hun specifieke behoeften, terwijl hun kinderen zich met een gerust hart en zonder schuldgevoel kunnen wijden aan de eisen die de Nederlandse samenleving aan hen stelt. Over het algemeen is men niet gewend om lichte zorg en begeleiding te krijgen van niet-familieleden. Gebruik maken van professionele zorgaanbieders is dan ook niet vanzelfsprekend. Een cultuurspecifieke dagverzorging kan ertoe bijdragen dat men geleidelijk aan went aan het ontvangen en accepteren van zorg van professionals.

2. Dagverzorging Şefkat

Zorggroep Elde voelde zich geroepen om een dagverzorging voor Turkse en Marokkaanse ouderen in 's-Hertogenbosch op te zetten. De dagverzorging heeft de naam Şefkat gekregen, wat in het Turks en Arabisch *barmhartig, beschermend* of *liefdevol* betekent. Het leek ons een toepasselijke naam: het past bij de zorg voor ouderen, maar ook is het een woord dat zowel herkend wordt bij Turken als bij Marokkanen.

Dagverzorging Şefkat biedt ondersteuning bij diverse activiteiten en het aanbieden van hulp en advies. Om te voorkomen dat wij als een bedreiging worden gezien, geven wij de bezoekers van de dagverzorging de suggestie mee dat als zij hierbij hulp van anderen nodig hebben, ze zelf de regie in handen kunnen houden.

a. Werkwijze

Bij de dagbegeleiding staan sociale contacten voorop. Professionele Turkse en Marokkaanse medewerkers vanuit Zorggroep Elde zorgen samen met de bezoekers en vrijwilligers voor een afwisselend programma. Dit zijn zowel individuele als groepsgerichte activiteiten. Bij deze activiteiten houden wij zoveel mogelijk rekening met (cultuur)specifieke wensen, eigen inbreng en beleving. Daarnaast is er niet alleen aandacht voor reguliere beweging en ontspanningsactiviteiten maar ook koken, cultureel muziek, uit de Koran lezen, het luisteren naar verhalen, ziekenbezoek (de bezoekers van de dagverzorging bezoeken zelf mensen die ziek zijn), religieuze feesten, het leren lezen en schrijven en het krijgen van informatie over de samenleving (bijvoorbeeld over carnaval en verkiezingen)

Bijzondere aandacht is er voor het cultuurspecifieke aspect. Dit wordt geboden door mensen met kennis van geschiedenis, taal, verwachtingen en levenswijze van de bezoekers. Tevens kan er met behulp van deze contacten een basis gelegd worden in het vertrouwen en accepteren van zorg en begeleiding door anderen (professionals) dan alleen de kinderen. Door middel van advies en instructie kan de zelfredzaamheid wellicht worden vergroot.

b. Verschil

Er zijn verschillen tussen autochtone en allochtone dagverzorging. De grootste verschillen zijn:

- Het dagritme
Allochtone vrouwen staan vaak later op; het ontbijt is een activiteit waarvoor men naar de dagverzorging komt. Een later ontbijt heeft ook effect op omgang met medicijnen.
- Gastvrijheid
Allochtone bezoekers of cliënten van bezoekers verwachten een zekere gastvrijheid van de medewerkers van de dagverzorging (medewerkers dienen zich gastvrij op te stellen en de deelnemers het gevoel geven dat ze welkom zijn), maar willen ook gastvrij zijn naar de buitenwereld. Tegelijkertijd moet je als organisatie daarin een balans vinden; de deelnemers aan de dagverzorging

moeten soms ook in bescherming worden genomen, ze komen daar immers omdat ze rust en verzorging nodig hebben.

c. Locatie

Het kiezen van een bijzondere aansprekende locatie is voor deze doelgroep heel belangrijk. Een voldoende laagdrempelige, voor iedereen bereikbaar, toegankelijk en herkenbare locatie zorgt namelijk voor een goede inloop: men voelt zich dan niet belemmerd om een dagverzorging te bezoeken.

In eerste instantie hebben wij ervoor gekozen om in een ruimte in de moskee te starten. Dat is een ruimte dat bij uitstek heel dicht bij de mensen staat en waar al veel mensen kwamen en voor deze groep ouderen was het ook een hele herkenbare locatie waar ze zich veilig voelden. Dit was een groot voordeel en zorgde er ook voor dat het binnen de gemeenschap meteen duidelijk was wat voor aanbod er was vanuit de zorgorganisatie en ook dat er dan aanbod *is*: je laat zo zien dat je als zorginstelling een binding zoekt met de gemeenschap en in dat kader ook wil optrekken met de gemeenschap.

Echter, aan een dergelijke locatie kleven ook nadelen. Deze locatie in het bijzonder is soms ook té toegankelijk gebleken: er kwamen wel heel veel mensen op bezoek, ook uit nieuwsgierigheid; het reguleren hiervan (het communiceren van regels over het hoe, wat en wanneer) vergde veel tijd en energie, waarbij je dan tegelijkertijd weer een niet zo gastvrij signaal afgeeft. Indien je kiest voor een locatie dat heel dicht bij de mensen staat, dan moet de communicatie over de spelregels dus heel goed en zorgvuldig gebeuren.

d. Vervoer

Momenteel hebben wij het zo geregeld, dat de bezoekers van de dagverzorging in principe door één persoon worden opgehaald om afgezet te worden bij de dagverzorging, en vervolgens ook weer worden teruggebracht. Waar wij tegenaan zijn gelopen hierbij, is het feit dat Turkse en Marokkaanse oudere vrouwen nu een probleem maken van de plek waar ze zitten in de auto waar ze mee opgehaald worden; sommigen willen niet achterin zitten, anderen vinden de auto niet comfortabel. Dit komt voort uit het feit dat zij vinden dat hun ouderdom hen het recht geeft op het beste plekje in het vervoer. Dit proberen wij nu bespreekbaar te maken en we zijn aan het zoeken naar mogelijkheden om het vervoer voor iedereen op een gelijkwaardige manier goed te regelen.

e. Doelgroep

Om verschillende redenen kan men gebruik maken van de dagbegeleiding. Bijvoorbeeld omdat men door lichamelijke of psychische redenen moeilijk de deur uit kan en daardoor minder sociale contacten heeft. Of omdat men de partner verloren heeft en het moeilijk vindt om op eigen houtje contact te maken met mensen. Een andere reden kan zijn dat de mantelzorger even een moment voor zichzelf wil hebben en ontlast wordt, zodat deze energie kan opdoen om de zorgtaak weer op zich te nemen.

Kenmerkend voor deze groep van mensen is, dat er veel eenzaamheid is en dat we ook veel problemen tegenkomen met betrekking tot de relatie tussen ouder en kind. Men wil wel zelfstandig en onafhankelijk zijn, en tegelijkertijd het gevoel hebben dat de dagverzorging iets van hun is; het gevoel dat de dagverzorging er echt voor hen is en echt vanuit hun behoeftes wordt ingevuld en aangeboden is erg belangrijk om te communiceren wanneer je te maken hebt met Turkse en Marokkaanse oudere vrouwen.

Specifieke behoefte van de doelgroep..

Deze vrouwen hebben vaak moeite met de taal en een bepaalde kijk op het ouder worden. Bij het ouder worden hoort geen actieve houden, denken ze vaak. Men weet nog helemaal niet wat de mogelijkheden er zijn en wat voor effect de geboden activiteiten op het gebied van begeleiding en beweging in hun leven kunnen betekenen. Daarnaast zoeken ze toch ook een stuk herkenning en de mogelijkheid om ervaringen te kunnen delen en te leren van elkaar. De geboden activiteiten zijn ook gebaseerd op de culturele achtergrond, maar ook op hun omgeving waar ze in sommige gevallen lange tijd van geïsoleerd waren. Het eten, het bieden van mogelijkheden tot bidden of andere vormen van religieuze uiting heeft een zichtbare meerwaarde voor hun welzijn.

De dagbegeleiding is toegankelijk voor alle Turkse en Marokkaanse ouderen uit 's-Hertogenbosch en omgeving. Het aantal deelnemers is maximaal 12 per dag.

Wij zijn gestart in mei 2009 met twee dagen in de week van 10.00 uur tot 16.00 uur voor Turkse vrouwen. Ondertussen bieden we ook 2 dagen dagverzorging aan Marokkaanse vrouwen. Op deze dagen zijn er altijd één á twee activiteitenbegeleiders aanwezig vanuit Zorggroep Elde. Deze activiteitenbegeleiders hebben zelf ook een Turkse of Marokkaanse achtergrond en kennis van de cultuur en de gewoontes. Er is ondersteuning van vrijwilligers vanuit de Turkse en Marokkaanse gemeenschap.

3. Terugblik

De eerste weken stonden in het teken van kennismaken en het 'snuffelen' aan elkaar. Wel waren de vrouwen vanaf het begin zeer blij met het initiatief, waaruit bleek dat er ook aan hen gedacht werd. Al snel kwamen er gesprekken op gang over wie men gezamenlijk kende, waar ze vandaan kwamen in Turkije en Marokko etcetra. Het kunnen spreken in de eigen taal, het creëren van een Turkse en Marokkaanse sfeer in de ruimte, het aanwezig zijn van maaltijden uit de Turkse en Marokkaanse keuken - en dus ook Halal eten - wekte veel vertrouwen en herkenning.

Terugkijkend kunnen we concluderen dat de groep heel snel vertrouwd is geraakt met elkaar en met ons. Dat blijkt bijvoorbeeld uit de vraag van de groep, die vrijwel meteen werd gesteld, over waar een cliënt blijft, bij diens afwezigheid. Daarnaast was er sprake van een grote mate van veiligheid. Cliënten konden hun verhaal kwijt en er werden onderling veel grapjes gemaakt en ook wel gehuild. Er werd ook veel samen gezongen. Men voelde zich thuis en er heerste een ontspannen sfeer.

De Turkse en Marokkaanse medewerksters bereidden activiteiten voor, zorgden voor de benodigde materialen en voor een goede mix tussen inspanning en ontspanning. Bezoekers accepteerden de aangeboden activiteiten zoals bewegingsactiviteit, maaltijden en spelletjes (onder andere geheugentraining of het doen van spelletjes uit Turkije en Marokko) maar ook een zieken(huis)bezoek stond op het programma. Bezoekers waren enthousiast over wat aangeboden werd en accepteerden dit ook.

a. Communicatie

We hebben gezorgd voor tweetalige folders, in het Nederlands-Marokkaans en Nederlands-Turks, met daarin beeldmateriaal wat herkenbaar is voor de doelgroep.

b. Werving

We hebben in vijf maanden 11 cliënten geworven van Turkse en Marokkaanse afkomst. Bij de werving hebben wij gewerkt met de folders, maar wat nog belangrijker is, is bekendheid. Het was een groot voordeel dat we bij de Turkse en Marokkaanse gemeenschap hebben gewerkt met een Marokkaanse coördinator en een Turkse medewerker; zij kenden de doelgroep vrij goed en via via konden we veel mensen bereiken. Daarbij is communicatie essentieel, niet alleen met een folder, maar ook vanuit de relatie. Vertrouwen is in dit kader heel belangrijk. Het feit dat we bij de werving al konden aangeven dat we in de moskee zouden starten maakte de dienst ook toegankelijk. In eerste instantie is de dagverzorging als aanbod vrij onbekend bij veel mensen. Op het moment dat je met zo'n aanbod komt, zullen veel mensen mogelijk niet erkennen dat het ook in hun eigen belang is en zullen ze het niet kunnen plaatsen, waardoor ze er misschien geen gebruik van willen maken. Daarom moet je in eerste instantie alles op alles zetten om duidelijk te maken dat je er voor hen bent en dat die relatie heel belangrijk is; je moet ook alles, bijvoorbeeld het vervoer, zo laagdrempelig mogelijk maken. Men reageerde positief op deze insteek.

Echter, de formaliteiten rondom de indicaties en inschrijvingen maakte het wat lastiger om laagdrempelig te blijven. Het zorgt ervoor dat mensen ervan schrikken en soms geen zin hebben om al die formulieren in te vullen (veel Nederlanders zijn het papierwerk gewend, maar deze doelgroep vindt papierwerk moeilijk, onbegrijpelijk, en daarmee hoogdrempelig). Bovendien vraag je bij het papierwerk wel veel vertrouwen van de mensen. Daarom hebben wij in eerste instantie niet meteen de inschrijvingen gedaan, maar we zijn begonnen met het vertellen over de dagverzorging en ze proef te laten draaien. Hierdoor begrepen de mensen beter wat de dagverzorging is en wat het voor hen kan betekenen, en wilden ze er ook meer voor doen.

Bij werving zien we overigens wel verschillen tussen het bereiken van Marokkaanse dames en van Turkse dames. Onze ervaring is dat het bereiken van Marokkaanse dames moeilijker is. Dit kan te maken hebben met de positie van de vrouw in zijn algemeenheid in de Marokkaanse gemeenschap, maar ook dat het vertrouwen in de samenleving minder groot is. Wat we ook gemerkt hebben is, dat de eigen bijdrage die we vanaf 2010 moeten vragen voor een extra drempel en vraagtekens zorgt. Dat vraagt tijd en als zorginstelling proberen we daar de nodige aandacht aan te besteden door informatie en voorlichting te geven over wat men moet betalen en ze daarbij zo goed mogelijk te helpen. Bij veel mensen valt de eigen bijdrage mee, omdat hun inkomen laag is.

Wat we ook bij Marokkaanse vrouwen gemerkt hebben is, dat het voor vrouwen die niet getrouwd zijn makkelijker is om deel te nemen.

Bij de werving is het ook belangrijk om het maatschappelijk middenveld en andere relevante partners goed te betrekken. Huisartsen zijn daar bijvoorbeeld een belangrijke schakel in; op dit moment verwijzen nog heel weinig huisartsen door. Wij zijn als zorginstelling actief bezig om die doelgroep meer te informeren over de dagverzorging en voor welke doelgroep deze is.

Momenteel zijn er minder voorlichtingsbijeenkomsten dan in het begin, maar wij zullen hier zeker mee doorgaan om nadere informatie te blijven geven over de dagverzorging.

Daarnaast werken wij veel samen met Divers, een instelling voor welzijn in de stad 's-Hertogenbosch. Divers is aanwezig in heel veel wijken en kent veel groepen en mensen, en via het netwerk, de kennis en ervaring van Divers kunnen wij ook de dagverzorging beter te berde brengen.

We hebben geconstateerd dat er een grote belangstelling is voor dit project. Vooral mantelzorgers/kinderen, de tweede generatie dus, is hier onder andere mee gebaat. Omdat er voor de Turkse vrouwen al een locatie beschikbaar was, namelijk de Turkse moskee, zijn we met deze groep gestart. De keuze voor deze locatie is door de vrouwen ook ervaren als vertrouwd, veilig en drempelverlagend. Vanwege grote interesse in de dagverzorging zijn we op zoek gegaan naar een nieuwe locatie waar we alle groepen kunnen bedienen. Met de Marokkaanse vrouwen zijn we medio december 2009 gestart.

c. Ruimte

In de beschikbare ruimte is rekening gehouden met herkenbaarheid, laagdrempeligheid en multifunctionaliteit. Aan de muren hangen herkenbare foto's, vlaggen en daarnaast wordt rekening gehouden met eventuele gebedswensen van de deelnemers. Er is een

prettige typische Marokkaanse/Turkse zitbank aangeschaft. Met kleden, tapijten en herkenbare kleuren is de ruimte ingericht.

d. CIZ

Voor de cliënten die we geworven hebben zijn we gestart met het indienen van indicaties bij het CIZ. Echter kregen we door beleidsverscherping door het CIZ, waarbij er weinig rekening gehouden wordt met cultuurspecifieke problemen, de ene afwijzing na de andere. Dit is een trieste zaak, want het zijn dames die ernstige lichamelijke en/of psychosomatische klachten hebben. Er zaten dames bij die door de huisarts doorverwezen zijn naar GGZ. Door de taalbarrière en taboes rondom psychische problemen, is behandeling echter nooit tot stand gekomen. Omdat deze dames graag naar de dagverzorging kwamen, zijn ze bereid geweest om de stap naar de GGZ voort te zetten om zo een indicatie te verkrijgen.

Dit is een zeer positieve ontwikkeling, waardoor we kunnen constateren dat deelname aan de dagverzorging de drempel verlaagt en vertrouwen opbouwt als het gaat om het ontvangen van zorg en begeleiding van professionele zorgaanbieders. Ondertussen heeft ook een gesprek plaatsgevonden met het CIZ en zijn afspraken gemaakt om vanuit de Zorggroep Elde een bijdrage te leveren aan de opleiding/training van indicatiestellers om ze cultuursensitiever te maken.

Er zijn veel contacten gelegd met verschillende organisaties zoals stichting Divers, huisartsen, Juvans, GGZ en bestaande groepen van Turkse en Marokkaanse afkomst, om informatieve bijeenkomsten te organiseren met als doel:

- informatie te geven over het project aan professionals en de doelgroep;
- het bereiken van toekomstige deelnemers;
- het werven van vrijwilligers.

Daar waar we contact hebben gelegd, is men zeer positief over het initiatief. Dit geldt vooral voor deelnemers van bestaande groepen van wie de vader of moeder al op leeftijd is en veel mantelzorg ontvangt. Deze vertelden zelf ook meer rust te ervaren als men wist dat vader of moeder een zinvolle dagbesteding kreeg aangeboden en er rekening werd gehouden met zijn cultuur en geloof en vooral dat er communicatie in de eigen taal mogelijk was. Daarnaast omschreef men vele schrijnende situaties van ouderen die dringend behoefte hadden aan soortgelijke begeleiding.

Er zijn in deze periode ook contacten gelegd met verschillende huisartsen, die op hun beurt ook zeer enthousiast zijn over dit initiatief. Enkele hiervan herkenden het probleem binnen deze cultuur en gaven aan volledige medewerking te geven aan de (eventueel) aan te vragen CIZ-indicaties.

Kortom, aan 11 Turkse en Marokkaanse oudere-vrouwen uit de gemeente 's-Hertogenbosch worden er nu twee zinvolle dagen in de week aangeboden die ertoe bijdragen dat:

- men zich minder eenzaam voelt en een sociaal netwerk opbouwt;
- men zinvolle dagen beleeft;
- men dagstructuur krijgt;

- men voorlichting ontvangt over zorg, oud worden en de daarbij horende problemen te voorkomen en/of te verlichten;
- de tweede generatie even een moment ontslagen wordt van de zorgplicht en ervaart dat zorg door anderen een goed alternatief kan zijn.

4. Leerpunten

"wat vanzelfsprekend is qua (organisatie)beleid voor de één, hoeft niet vanzelfsprekend te zijn voor de ander." Zo kunnen bijvoorbeeld zaken als vrijwilligersbeleid, wat onmisbaar is voor de dagverzorging, bij verschillende partijen anders ingevuld zijn.

We zijn er van overtuigd geraakt dat je niet té veel tijd moet investeren in het proberen te overtuigen van mensen van het nut en noodzaak van dagverzorging. Het is bijvoorbeeld de beleefdheidsnorm bij Marokkanen om niet direct te zeggen dat je iets niet wilt. Als je afspraken met mensen maakt en ze houden zich er niet aan, dat is het hun manier van zeggen dat ze iets niet willen zonder 'bot' te hoeven zeggen.

Interculturele communicatie is daarbij van groot belang. De ervaring leert dat zwijgen bij Marokkanen wil zeggen dat ze niet instemmen! Men kan dan beter niet gaan pushen. Je gaat met anderen in gesprek en zoekt andere openingen en wegen om te communiceren.

Op het moment van het schrijven van deze notitie is er nog geen start gemaakt met een dagverzorging voor Marokkaanse en Turkse oudere mannen. In de praktijk lijken Turkse en Marokkaanse vrouwen in het algemeen méér benaderbaar, voor activiteiten binnen de dagverzorging, dan Turkse en Marokkaanse mannen. Waarschijnlijk is de reden hiervoor dat mannen er een socialer leven (moskee, café) op na houden en niet de behoefte voelt om onder elkaar te zijn. Zij maken ondermeer de gang naar de moskee en komen er dus onder de mensen. Het werkt in ieder geval beter om vrouwen door vrouwen en mannen door mannen te laten benaderen. Daarom zijn we nu bezig om een mannelijke (Turkse en Marokkaanse) werknemer aan te stellen om mannelijke cliënten te werven en te begeleiden. We zijn er van overtuigd dat er ook mannen zijn die behoefte hebben aan een dergelijke voorziening.

- Laagdrempelig
- Toegankelijk
- Knelpunten
 - Onbekendheid
 - Kennis van zorg, relatie met zorghuis Sefkat
- Succesfactoren

Een van de succesfactoren is het feit dat het voor de mensen duidelijk moet zijn dat je er als zorginstelling echt wil zijn voor deze mensen. Dit doe je door echt naar ze te luisteren en ze niet proberen een standaardaanbod op te dringen; daarmee creëer je een stukje vertrouwen.

5. Ervaringen

Een aantal van de ouderen hebben verteld over hun ervaring tot dusver met de nieuwe dagverzorging, speciaal voor Turkse vrouwen. De dames, grotendeels rond de 70 jaar oud, zeggen een nieuwe wereld te hebben ontdekt:

"Hiervoor was ik een gesloten persoon, maar dankzij de dagverzorging ben ik nu opener en heb ik meer vrede. Thuis kreeg ik het benauwd door verveling. Nu heb ik meer plezier in het leven. Hier kan ik gesprekken voeren met mijn vrienden, luisteren naar de Koran recitaties en kan ik sporten. De begeleiders zijn ook erg aardig en ze behandelen ons als ware vorsten."

"Ik dacht dat dit soort activiteiten bedoeld waren voor jonge en gezonde mensen, niet voor ons ouderen. Ik was verrast te horen dat er dergelijke voorzieningen waren, speciaal voor Turkse ouderen. Hiervoor wilde ik nooit naar buiten of ergens anders naartoe. Ik had me neergelegd bij de eenzaamheid. Nu kan ik niet wachten totdat mijn vervoer komt om me mee te nemen naar de dagverzorging van Şefkat."

"Thuis woon ik samen met mijn schoondochter en kleinkinderen. De kinderen kunnen erg druk zijn en dat is vermoeiend voor mij. Hier heb ik mijn vrienden en is het rustiger en fijner."